

по кварталах поточного року. Тому слід Держстату забезпечити розрахунки продуктивності праці інформацією про ВДВ за видами промислової діяльності.

Висновок

Експериментальні розрахунки щодо оцінки величини і зміни рівня показників продуктивності праці в розрізі видів економічної діяльності за 2010, 2011, 2012 роки свідчать про можливість виконання систематичних розрахунків показників продуктивності праці для задіяння їх в аналізі і прогнозуванні розвитку економіки. Органи виконавчої влади, наукові інститути та інші установи в межах своєї компетенції можуть використовувати їх для оцінки рівня та динаміки продуктивності праці та відповідно вироблення управлінських рішень щодо підвищення рентабельності, технічного та організаційного реформування виробництва, управління людськими ресурсами, формування цінової політики, оцінки пріоритетності галузей тощо.

Завдяки реалізації цього способу чисельність учасників і користувачів системи буде значно розширена. Поряд із Міністерством економіки України та Державною службою статистики учасниками і користувачами системи за своїми секторами можуть стати Міністерство фінансів України, Міністерство промислової політики та інші галузеві міністерства, Національний банк України, Міністерство праці та соціальної політики. А користувачами в частині показника продуктивності праці – Адміністрація Президента України,

Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України. Крім того, вони можуть бути представлені в Інтернеті. Окремі показники за запитаннями можуть надаватися підприємствам і організаціям, а також фізичним особам.

Список використаних джерел

1. Методологические рекомендации по расчетам совокупных затрат труда по производству товаров и услуг на всех видах работ и показателя производительности труда по видам экономической деятельности. – [Электрон. ресурс] / Режим доступа: http://www.gks.ru/free_doc/new_site/vvp/metod-prtrud.doc
2. Совместное совещание ЕЭК/Евростата / ФАО/ОЭСР по европейской продовольственной и сельскохозяйственной статистике. Женева, 17–19 октября 2001 г. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.unece.org/stats/documents/ces/ac.61/2003/1.r.pdf>
3. KLEMS 1. EU KLEMS Growth and Productivity Accounts. Part 1. Methodology. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.eu-klems.net>
4. Руководство ОЕСР по измерению роста производительности на уровне отрасли и на агрегированном уровне, Париж. – 2001.
5. Тимчасові методичні рекомендації розрахунку продуктивності праці в цілому в економіці та за видами економічної діяльності. Затверджено Наказом Міністерства економіки України від 26.12.2008 №916. – [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
6. Економічна активність населення України 2011: стат. збірник. / Державна служба статистики України: – К., 2012. – 205 с.
7. Статистична інформація. Національні рахунки. Ринок праці. [Електрон. ресурс] / Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

С.О. РАДЗИЄВСЬКА,
к.е.н., Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі

Євразійська континентальна інтеграція та Україна

Стаття присвячена проблемі вибору алгоритму інтеграції України у світову економіку. Автор обґрунтовує необхідність дослідження цієї проблеми не у широко вживаних термінах пріоритетності вибору європейського чи євразійського вектора, а в контексті євразійської континентальної інтеграції, спрямованої на послідовне у часі утворення широкої євразійської зони економічного співробітництва та трансконтинентальної кооперації за участі СНД та ЄС при першочерговій інтеграції України з ЄП, а також із виходом на АТР.

Ключові слова: євразійський простір, євразійство, Європейський Союз, Євразійський економічний союз, євразійська континентальна інтеграція.

Стаття посвящена проблеме нахождения алгоритма интеграции Украины в мировую экономику. Автор обосновывает необходимость исследования этой проблемы не в широко используемых терминах приоритетности

выбора европейского или евразийского вектора, а в контексте евразийской континентальной интеграции, направленной на последовательное во времени создание широкой евразийской зоны экономического сотрудничества и трансконтинентальной кооперации с участием СНГ и ЕС при первоочередной интеграции Украины с ЕП, а также с выходом на АТР.

Ключевые слова: евразийское пространство, евразийство, Европейский союз, Евразийский экономический союз, евразийская континентальная интеграция.

The article is focused on the issue of finding the algorithm of Ukraine's integration into the world economy. The author argues that there exist a necessity to confront the problem not in the framework of widely-accepted approach viewed as the priority choice between european or eurasian vector but in the context of the eurasian continental integration, directed towards successive creation

of large-scale area comprising the eurasian economic cooperation and the transcontinental cooperation with the participation of the countries of the CIS and the counties of the EU, while putting special emphasis on Ukraine's prior integration with the counties of the Common Economic Space, as well as Ukraine's further integration with the Asia-Pacific countries.

Keywords: *eurasian space, eurasianism, European Union, Eurasian Economic Union, eurasian continental integration.*

Постановка проблеми. При розгляді проблеми інтеграції України у світову економіку як у науковій, так і у публіцистичній літературі прийнято виділяти два її основні вектори: європейський та євразійський. В основу такого поділу покладено затверджену 11 червня 1998 року Указом Президента України Л.Д. Кучми «Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу» [1], метою якої є досягнення Україною статусу повноправного члена Європейського Союзу (ЄС), який утворювали країни Європи. Саме тому приєднання до ЄС і було проголошено як європейський інтеграційний вектор України.

Та розвиток інтеграційних зв'язків України з країнами ЄС лише з певними застереженнями може визначатися як її європейський вибір: по-перше, ЄС не включає Білорусь (100% території в Європі), Російську Федерацію (22–23% території в Європі) та Казахстан (до 14% території в Європі), які складають її значну частину; по-друге, ЄС утворює митний союз з азійською Туреччиною (1996), зону вільної торгівлі – з Південною Кореєю (2011), асоціацію – з Алжиром (2005), Єгиптом, Марокко, Мексикою, Південною Африкою (2000), а щойно офіційно повідомив про початок переговорів щодо утворення зони вільної торгівлі із США (червень 2013 року) [2].

Поряд із цим інтеграційним вектором існував і інший скоріше дезінтеграційний вектор України, зумовлений економічними зв'язками України з країнами Співдружності незалежних держав (СНД), завданням якого було забезпечення безконфліктного «розводу» колишніх «братніх» республік штучно знищеного Радянського Союзу [3, с. 224].

Уперше про наміри утворення Єдиного економічного простору (ЄЕП) Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Російської Федерації і України було проголошено у Заяві президентів цих країн 23 лютого 2003 року. Під час саміту Ради глав держав – членів СНД 18–19 вересня 2003 року в Ялті президентами Республіки Білорусь, Республіки Казахстан, Російської Федерації і України 19 вересня 2003 року було підписано Угоду про формування ЄЕП [4], яка 20 квітня 2004 року була ратифікована Верховною Радою України. На цьому спроба запровадження цього вектора інтеграції України й закінчилася.

1 січня 2010 року став функціонувати Митний союз Білорусі, Казахстану та Російської Федерації (МС). Криза еврозони ЄС, зростання безробіття та загострення соціальних проблем в ЄС, різке зростання цін на енергоресурси, що споживає Україна, та можливість їх значного зниження за

рахунок приєднання до МС актуалізували проблему можливої доцільності для України вступу до МС, до якого її було запрошено і який трансформується з 1 січня 2012 року в Єдиний економічний простір (ЄЕП), а з 1 січня 2015 року – в Євразійський економічний союз (ЄАЕС).

Зазначимо, що пропозицію стосовно утворення Євразійського союзу висловив і обґрунтував ще 22 жовтня 1994 року президент Республіки Казахстан Н.А. Назарбаєв у доповіді «Євразійський Союз: ідея, проблеми, перспективи», зробленій у конференц-залі Президії РАН на спільному засіданні Академії соціальних наук, клубу «Реалісти», Московського інтелектуально-ділового клубу, Руху «За творчість народів в ім'я життя» («Сенежський форум») та Інституту соціально-політичних досліджень РАН [5, с. 6–14].

Проте ЄС висловився категорично проти можливості приєднання України до МС і попередив членів «Східного партнерства», що у випадку їх приєднання до МС перспективу їхньої інтеграції з ЄС (у будь-якій формі) буде закрито [6, с. 142]. Тому для України актуальності набула проблема однозначного вибору одного з так званих чи європейського (ЄС), чи євразійського (ЄЕП) вектора подальшої інтеграції.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Проблемі інтеграційного розвитку України присвячені наукові праці провідних українських економістів О. Білоруса, В. Будкіна, А. Гальчинського, В. Гейця, Б. Губського, М. Дудченка, Д. Лук'яненка, Ю. Макогона, В. Новицького, Ю. Пахомова, А. Поручника, А. Румянцева, В. Сіденка, А. Філіпенка, С. Фоміна, В. Чужикова, О. Шниркова та інших.

Серед публікацій останніх років слід особливо виділити підготовлену групою провідних науковців Національного інституту стратегічних досліджень монографію «Європейський проект та Україна» [7], монографію Т.В. Сидорук «Політика сусідства Європейського Союзу у Східній Європі: модель інтеграції без членства» [8], праці Першої міжнародної науково-практичної конференції «Перспективи скоординованого соціально-економічного розвитку Росії та України в загальноєвропейському контексті» [9], праці цілого ряду проведених в Україні міжнародних науково-практичних конференцій, в яких аналізуються перспективи розвитку інтеграційних процесів між Україною і країнами – членами ЄС та ЄЕП.

Останнім часом актуалізується пріоритетність євразійського вектора. Так, у ряді праць, серед яких, наприклад, дослідження, виконане разом російськими та українськими ученими Інституту народногосподарського планування РАН і Інституту економіки та прогнозування НАНУ [10], доводиться економічна пріоритетність приєднання України до ЄЕП у порівнянні зі вступом до ЄС та реальність деіндустріалізації України і навіть її дефолту у разі відмови від нього. В наукових роботах констатується, що «кроки з посилення інтеграційної взаємодії між Росією та Україною мають здійснюватися послідовно і незважаючи ні на які перешкоди, оскільки така взаємодія відповідає довгостроковим стратегічним інтересам народів обох країн» [11, с. 112].

Академік НАН України О. Білорус зазначає, що «об'єдна- на Європа (ЄС) – не готова до повної інтеграції України в свої структури; США не бажають повернення України під контроль Росії, але вони не готові інвестувати свої ресурси в розвиток України; Захід у цілому прагне перетворення України в сировинну і сервісну зону» [12, с. 10].

Слід також враховувати й висловлену членом–кореспондентом НАН України В. Мунтяном думку про те, що: «Діють потужні, добре підготовлені зовнішні сили впливу, що спрямовані на утримання України від глибокої інтеграції у межах Митного союзу та Єдиного економічного простору, на її протистояння Росії. При цьому вони фальсифікують історію, відверто брешуть при поданні тієї чи іншої інформації, перекручують факти та події. Ці центри впливу через свої ЗМІ, різні інститути, створені на гранти, працюють на дискредитацію самої ідеї інтеграції, на відчуження України від Росії, на розпалення русофобії. За єднання Росії та України треба боротися. Наша сила – у правді» [13, с. 52].

Метою статті є доведення того, що модернізація економіки, перехід до інноваційно–інвестиційної моделі її розвитку і збереження національної ідентичності України забезпечується її приєднанням до ЄЕП.

Вступ України до ЄС слід розглядати як наступний у часі після приєднання до ЄЕП, і він має відбуватися шляхом утворення широкої євразійської зони економічного співробітництва та трансконтинентальної кооперації з виходом на Азійсько–Тихоокеанський регіон (АТР).

Виклад основного матеріалу. Очевидним і незаперечним фактом є те, що Україна географічно знаходиться в Європі, яка є частиною найбільшого на землі континенту Євразія площею 53,893 млн. кв. км із населенням, що становить приблизно три чверті населення всієї планети. Тобто так само, як в Європі, Україна знаходиться і в Євразії, і всі інтеграційні процеси, що спостерігаються між Україною і країнами Європи зокрема і Євразії загалом, відбуваються в євразійському просторі. Очевидним є й той факт, що європейський простір і інтеграційні процеси у ньому є складовою євразійського простору та інтеграційних процесів у ньому. Тому протиставляти європейські та євразійські інтеграційні процеси, на нашу думку, не зовсім коректно. Фактично розглядати ці два вектори інтеграції як альтернативні не можна – необхідно ставити питання про послідовність у часі інтеграції України з країнами Європи та Азії.

Як альтернативні ці два вектори можна розглядати лише в тому разі, якщо під терміном «Євразія» розуміти частину континенту Євразія, яка входила до складу Російської імперії та її територіального продовжувача – СРСР (за винятком

прибалтійських країн). Але таке розуміння євразійського вектора інтеграції України в умовах глобалізації не відповідає дійсності, тому що не включає решту країн Євразії.

Певне ускладнення у розуміння співвідношення європейських та євразійських інтеграційних процесів вносить термін «євразійство», який достатньо поширено трактується вільно і внаслідок цього ототожнюється з терміном «євразійські інтеграційні процеси». Варто підкреслити, що термін «євразійство» пов'язаний із філософсько–політичною та культурно–релігійною течією, що зародилася у середовищі білогвардійської еміграції у 20–30–х роках минулого століття і територію від Карпат до Тихого океану визначала як особливу євразійську цивілізацію. Тому вживання терміна «євразійство» як синонімічного терміну «євразійські інтеграційні процеси» розглядається досить часто як намагання відновлення Російської імперії чи СРСР. Підкреслимо, що нами євразійський простір розглядається як такий, що містить у собі євразійську цивілізацію в тому її розумінні, яке вкладали в неї творці терміну «євразійство», але не зводиться до нього і може вважатися її розвитком.

На теперішній час Україна знаходиться у стані вибору одного з трьох варіантів подальшого розвитку своїх зовнішньоекономічних інтеграційних відносин: 1) зберігати свою повну самостійність, обмежуючись участю в утворенні зон вільної торгівлі; 2) зменшувати свою самостійність, вступаючи до ЄС; 3) зменшувати свою самостійність, приєднуючись до ЄЕП.

Важливим фактором вибору одного з цих трьох варіантів позиціонування України стає фінансова характеристика стану її зовнішньоторговельних відносин у цілому і зокрема з країнами – членами ЄС та ЄЕП.

Враховуючи те, що питома вага торгівлі товарами у всій торгівлі товарами і послугами України становить близько 90% (у 2012 році – 88,3%), розглянемо специфіку зовнішніх зв'язків України у торгівлі товарами. Ці зв'язки з 2005 року характеризуються постійно зростаючим (крім 2009 року) від'ємним сальдо (див. табл.).

Наведені дані та валовий зовнішній борг, який на кінець першого кварталу 2013 року становив \$136,3 млрд. (76,9% від ВВП) [17] при нульовому його значенні на час досягнення незалежності, тобто має чітко виявлену тенденцію до безперервного збільшення, свідчать про необхідність здійснення термінових заходів, спрямованих на подолання тенденції наближення України до неспроможності виплати зовнішніх боргів, до дефолту. Перш за все необхідно збільшити експорт товарів із значним обсягом доданої вартості. І очевидно, що більш цікавим для України буде те з двох регіональних об'єднань ЄС та ЄЕП, яке буде більше імпортува-

Динаміка сальдо торгівлі товарами України, \$ млн.

Роки	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ЄС	758,2	870,8	820,9	1462,2	-1958,5	-4106,7	-8302,3	-10738,9	-5893,4	-6049,3	-7782,9	-9075,1
ЄЕП	-2845,4	-3312,9	-4523,4	-6008,1	-5881,8	-5308,2	-4306,7	-5656	-5790,3	-8904,1	-11420,5	-11639,5
Всього	489,6	980,3	46,7	3669,3	-1907,9	-6670,6	-11321,9	-18568	-5737,4	-9337	-14214	-15848,3

Джерело: за даними [14–16].

ти українських товарів із значним обсягом доданої вартості. Бажанішим буде також те з них, імпорту з якого в Україну буде включати переважно критично необхідні товари.

Основа експорту України до країн ЄС становлять сировина і капіталомістка продукція важкої промисловості з незначним обсягом доданої вартості, а імпорту з країн ЄС – товари із значним обсягом доданої вартості. Найбільшу питому вагу має продукція машинобудування. Разом із тим слід підкреслити, що значну частину імпорту продукції машинобудування становлять наземні транспортні засоби, крім залізничних, майже половина з яких – легкові автомобілі, які не сприяють підвищенню технологічного рівня промисловості України. Значну частину імпорту становлять товари, які не можна віднести до групи критично необхідних.

Розвиток торговельно-економічних відносин з країнами ЄС, а особливо з Російською Федерацією, забезпечує Україну критично необхідними енергоносіями і попитом на товари її обробної промисловості, за значної обмеженості яких економіка України стане неспроможною перейти на інноваційно-інвестиційну модель розвитку і матеріально забезпечувати життя населення, що призведе до зниження рівня якості людського капіталу, його освіти, кваліфікації і навіть до депопуляції.

Сталим попитом на ринках країн ЄС користується продукція машинобудівного комплексу. Найбільшу питому вагу у цьому виді товарної продукції має товарна група, що включає котли, машини, апарати і механічні пристрої. Значну питому вагу в експорті продукції машинобудівного комплексу мають електричні машини і устаткування, а також – транспортні засоби та шляхове обладнання, особливо наземні транспортні засоби. В цілому країни ЄС є основними споживачами продукції машинобудування України. Так, у 2012 році країни ЄС імпортували: 71,6% експорту України інструментів, ножових виробів; 71,5 – інших виробів з недорогоцінних металів; 68,5 – котлів, машин, апаратів і механічних пристроїв; 41,8 – електричних машин і устаткування; 89,3 – залізничних або трамвайних локомотивів, шляхового обладнання; 83,0 – наземних транспортних засобів, крім залізничних; 21,6 – аеронавігаційних або космічних апаратів; 26,5 – плавучих засобів морських або річкових; 58,3% – приладів і апаратів [18].

У 2012 році Білорусь, Казахстан і Російська Федерація спожили 64,6% усього українського експорту високотехнологічної продукції (коди товарів згідно з УКТЗЕД – 82–91) [19]. 64,9% реалізованої у 2011 році (58,8% у 2010 році) підприємствами України за кордоном інноваційної продукції було спрямовано в країни СНД [19, с. 174]. З огляду на погіршення можливостей реалізації продукції гірничо-металургійного комплексу України на світовому ринку і зумовленої цим необхідності збільшення її споживання на внутрішньому ринку, зокрема у машинобудуванні, очевидно, що роль Білорусі, Казахстану і Російської Федерації як споживачів продукції машинобудування України зростатиме.

Аналіз співвідношення питомої ваги основних товарних груп у експорті й імпорті України до/з країн ЄС свідчить та-

кож про збереження між Україною і країнами ЄС внутрішньогалузевої торгівлі [20, с. 208], чому сприяє розвинена науково-виробнича кооперація України з країнами ЄС у провідних галузях високих технологій, зокрема у ракетно-космічній, літакобудування, суднобудування, ядерних технологій, ВПК тощо.

Викладене вище дозволяє дійти висновку щодо переваг приєднання України до ЄС, яке забезпечує зниження цін на енергоресурси до такого рівня, який дозволить поновити цінову конкурентоспроможність товарів традиційного українського експорту та надає перспективи розвитку таких галузей високих технологій, як ракетно-космічна, літакобудування, суднобудування, ядерні технології, оборонно-промисловий комплекс як внаслідок існування попиту на їх продукцію, так і через розширення науково-виробничої кооперації з країнами – членами ЄС.

Так, авіапромисловість України отримує з Росії майже 70% готових виробів і 95% матеріалів та напівфабрикатів, у кооперації беруть участь близько 100 російських підприємств. Корпорація «Мотор Січ» виготовляє авіадвигуни, які Росія закуповує для встановлення на великотоннажних літаках «Руслан» та на гелікоптерах Ка-50 і Ка-52. Своєю чергою, матеріали та комплектуючі вироби до двигунів українського виробництва постачають 400 заводів-суміжників із СНД, переважно з Росії, звідки надходить 80% усіх комплектуючих (без електроніки) та 38% матеріалів. Завдяки кооперації у ракетній та космічній промисловості налагоджено сумісне виробництво ракети-носія «Зеніт», з 1997 року працює створена Росією та Україною міжнародна космічна компанія (МКК) «Космотрас», яка виконує запуск ракет «Дніпро» з космічними апаратами різних країн [21–23].

Велику роль коопераційні зв'язки наших країн відіграють у відтворенні станко-інструментальної промисловості, без якої проблематичним і навіть неможливим стає перехід України на інноваційно-інвестиційну модель розвитку [24].

Важливим чинником підвищення конкурентоспроможності України стають соціально-культурні та духовні цінності. Академік НАН України Ю.М. Пахомов наголошує, що саме ціннісні фактори (фактори культури та життєвих смислів) визначатимуть результати конкуренції, через що їх необхідно розглядати під впливом глобальної відкритості як найвагоміші чинники міжнародної конкурентоспроможності [25, с. 79].

Для розкриття проблеми ролі ментальності, системи цінностей в інтеграційних процесах особливого значення набувають дослідження лінгвістів, які вже довели наявність органічного взаємозв'язку між ментальним та вербальним. Відомий український філолог-германіст А.Д. Белова відзначає унікальність сучасного комунікативного стрибка, яка визначається глобальним білінгвізмом «рідна мова + англійська мова». Сьогодні навряд чи можна приблизно уявити собі наслідки безпрецедентної ситуації – глобалізації комунікативного простору за допомогою англійської мови, сучасний стан якої можна визначити як супралект – код, який

відповідає культурі об'єднаного співтовариства. В такій ситуації такими, що об'єднують, стають не історичні, економічні, політичні чи етнічні фактори, а комп'ютер і англійська мова [26, с. 18]. Позитивний вплив англійської мови відзначається багатьма авторами, однак має місце і негативний вплив, який виявляється не лише в активному запозиченні англійських слів іншими мовами [26, с. 17].

З цього можна дійти висновку, що вектор напряму інтеграційних процесів України зі світовою економікою має стримувати ймовірний негативний вплив на менталітет українського народу, трансформацію його культури і національної ідентичності, а відповідно і зміцнювати роль і місце православно-східнослов'янської цивілізації у світі. Розуміючи позитивність використання російської мови у розвитку інтеграції з країнами ЄС, відзначимо, що як літературні українська і білоруська мови сформувалися одночасно з російською літературною мовою, в їхній основі лежить спільна церковнослов'янська мова. Отже, і для України, і для Росії і Білорусі спільними є історія, релігія (християнство), мова.

Виходячи з вищенаведеного слід зробити висновок, що підтримка соціального середовища у відносинах між Україною, Росією і Білоруссю сприятиме збереженню слов'янських цінностей, які утворили фундамент відповідної ментальності ще у часи Київської Русі. Саме ці цінності є важливим чинником як збереження національної ідентичності, так і подальшого розвитку Православно-Східнослов'янської цивілізації, яка, на думку академіка НАН України П.П. Толочка, «у наш глобалізований час... піддається випробуванням на міцність» [27, с. 42].

Висновки

Викладене вище дозволяє стверджувати, що модернізація України, її перехід до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку стає можливим при здешевленні енергоресурсів і забезпеченні ринків збуту для українських товарів із значною часткою доданої вартості, збереженні і розширенні науково-виробничої кооперації з країнами – членами ЄС. Власне, виходячи з цього нами й було раніше зроблено висновки про те, що розвиток торговельних відносин України з країнами ЄС та ЄС набуває щонайменше рівнозначної ваги [28, с. 81]. Та ця рівнозначність щодо інтеграційних перспектив України порушується на користь ЄС, тому що приєднання України до нього дозволяє вирішити ці економічні завдання і одночасно сприятиме збереженню національної ідентичності українського народу. До того ж слід зважати й на те, що питання часу і умов вступу України до ЄС залишається дотепер відкритим, а рішення про приєднання до ЄС цілком залежить від України. Від варіанту збереження своєї повної самостійності, обмежуючись участю в утворенні зон вільної торгівлі, керівництво України відмовилося ще в 1998 році, прийнявши стратегію інтеграції України до ЄС.

Слід погодитися з думкою про те, що «формування ЄС не повинно розглядатися як альтернатива розвитку інтеграційних процесів у більш широкому форматі. Розширення ЄС за

межі трьох держав – засновниць з приєднанням України не закриває питання доцільності і перспективності формування більш широкого інтеграційного угруповання у форматі ЄС – ЄС» [29, с. 194]. Йдеться про дослідження можливості утворення широкої євразійської зони економічного співробітництва та трансконтинентальної кооперації («від Лісабона до Владивостока») за участі СНД та ЄС, а також із виходом на АТР. Це проект Великої Євразії, чи Широкої Євразії, який в останній час отримав термін (автор – Є. Виноградов, Центр досліджень інтеграції Євразійського банку розвитку) «євразійська континентальна інтеграція» [6, с. 141].

Список використаних джерел

1. Указ Президента України «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу» від 11.06.98 №615/98. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615/98>
2. ЕС и США начали переговоры по созданию зоны свободной торговли. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ria.ru/economy/20130617/943917195.html
3. Дудчак А.В. «Демократическая» война как механизм ненасильственного передела мировых ресурсов / А.В. Дудчак, А.Я. Маначинский. – К.: ЧП «Золотые ворота», 2011. – 293 с.
4. Угода про формування Єдиного економічного простору [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_990
5. Клуб «Реалисты». Инф.-аналит. бюллетень. Спец. вып. – М., 1995. – 48 с.
6. Косикова Л.С. Экономические отношения Украины с Россией и фактор ЕС / Л.С. Косикова // Перспективы скоординированного социально-экономического развития России и Украины в общеевропейском контексте. Тр. Первой междунар. науч.-практ. конф. / РАН. ИНИОН. Отдел науч. сотрудничества и междунар. связей; Отв. ред. Ю.С. Пивоваров. – М., 2013. – С. 139–145. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukros.ru>
7. Европейский проект та Украина: монографія / А.В. Ермолаев, Б.О. Парохонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова [та ін.]. – К.: НІСД, 2012. – 192 с.
8. Сидорук Т.В. Політика сусідства Європейського Союзу у Східній Європі: модель інтеграції без членства: монографія / Т.В. Сидорук. – Львів: ПАІС, 2012. – 444 с.
9. Перспективы скоординированного социально-экономического развития России и Украины в общеевропейском контексте. Труды 1 Международной научно-практической конференции 30–31 октября 2012 г. / РАН. ИНИОН. Отдел науч. сотрудничества и междунар. связей; Отв. ред. Ю.С. Пивоваров. – М., 2013. – 587 с.
10. Ивантер В.В. Экспертная оценка возможных макроэкономических эффектов экономического сотрудничества Украины со странами Единого экономического пространства // В.В. Ивантер, В.М. Герц и др. // Економіка і прогнозування. – 2011. – №4. – С. 9–26.
11. Буцик Н.С. Перспективи інтеграційної взаємодії України з Росією та ЄС // Н.С. Буцик // Міжнародне науково-технічне співробітництво: принципи, механізми, ефективність: зб. пр. ІХ (XXI) Всеукр.

- наук.-практ. конф., Київ, 14–15 березня 2013 р. / [редкол.: В.Г. Герасимчук та ін.]. – К.: НТУУ «КПІ», 2013. – С. 111–112.
12. Білорус О.Г. Глобальні стратегії Євросоюзу: монографія / О.Г. Білорус, Ю.М. Мацейко, І.І. Вітер; за наук. ред. О.Г. Білоруса. – К.: КНЕУ, 2009. – 528 с.
13. Анохін П. Москва и Киев идут на сближение // П. Анохін // Российская Федерация сегодня. – 2013. – №9, май. – С. 52.
14. Зовнішня торгівля України за 2001 рік, Т. 1: Стат. зб. / Держкомстат України. – К., 2002. – 146 с.
15. Зовнішня торгівля України за 2002–2007 роки: Стат. зб. / Держкомстат України. – К., 2008. – 108 с.
16. Зовнішня торгівля України: Стат. зб. // Державна служба статистики України. – К., 2013. – 99 с. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Зовнішній борг України на кінець 1 кварталу 2013 року. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doc-catalog/document?id=71174>
18. Зовнішня торгівля України товарами та послугами у 2012 році. Т. 2. Стат. зб. / Державна служба статистики України. – К., 2013. – 239 с.
19. Наукова та інноваційна діяльність в Україні: Стат. зб. / Державна служба статистики України. – К.: ДП «Інф.-видав. центр Держстату України», 2012. – С. 174.
20. Радзівська С.О. Конкуренентоспроможність та інтеграційні перспективи України / С.О. Радзівська. – К.: Знання України, 2012. – 344 с. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.usufit.edu.ua> (наукова діяльність, книги) або www.nbuv.gov.ua (електронна бібліотека).
21. Вардомский Л.Б. Инновационное измерение евразийской интеграции / Л.Б. Вардомский, А.В. Шурубович. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukros.ru>
22. Байбакова Е.Ю. Интеграция авиационной промышленности России и Украины: анализ перспектив и рисков / Е.Ю. Байбакова, В.В. Клочков. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukros.ru>
23. Шкваря Л.В. Российско–украинское сотрудничество в сфере космоса: возможности, проблемы и перспективы / Л.В. Шкваря. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukros.ru>
24. Суслов А.Г. Технологическая модернизация и развитие машиностроения в России и Украине / А.Г. Суслов, А.Н. Михайлов. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukros.ru>
25. Пахомов Ю.М. Вибрані твори у трьох томах: Том 3. – К.: Інститут сучасного підручника, 2010. – 592 с.
26. Белова А.Д. Языковые картины мира в рамках когнитивно–дискурсивной парадигмы / А.Д. Белова // Культура народов Причерноморья. – 2002. – №29. – С. 17–23. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/Articles/kulturnar/knp200229/knp29_3.doc
27. Толочко П.П. «Русский мир» и Украина / П.П. Толочко // Российско–украинское обозрение. Инф.–аналит. и науч.–практ. альманах Посольства России в Украине. – 2013. – №1. – С. 39–42.
28. Радзівська С. Україна між ЄС та ЄП в умовах глобальної нестабільності / С. Радзівська // Міжнародна економічна політика. – 2013. – №1 (18). – С. 63–86.
29. Филатов В.И. Развитие экономического взаимодействия как фактор повышения глобальной конкуренции России и Украины / В.И. Филатов // Перспективы скоординированного социально–экономического развития России и Украины в общеевропейском контексте. Тр. Первой междунар. науч.–практ. конф. / РАН. ИНИОН. Отдел науч. сотрудничества и междунар. связей; Отв. ред. Ю.С. Пивоваров. – М., 2013. – С. 192–195. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukros.ru>